

TEADE

Wolfgang Götz **Euroopa Narkootikumide ja Narkomaania Seirekeskuse direktor**

2006. Aastaruande uimastiprobleemide olukorrast Euroopas
avaldamise puhul

Avaldamiskeeld: kuni 23.11.2006 kl 11.00 Kesk-Euroopa aja järgi

Euroopa uus uimastistrateegia (2005–2012) on suur edusamm viisis, kuidas Euroopa reageerib narkoprobleemidele. Nimetatud strateegia ja praegune tegevuskava (2005–2008) on konkreetsed tõendid liikmesriikide vahel valitsevast järjest suuremast üksmeelest ning näitavad, et liikmesriigid on ühiselt pühendunud koostööle ja keskendunud jõupingutustele. Üksmeel aga ei piirne ainult sellega. Kuigi igal riigil on endiselt õigus kujundada oma poliitika ning on olemas tegevussuundade erinevused — see elavdab debatti Euroopa tasandil —, esineb erimeelsusi põhiküsimustes tunduvalt vähem. Võib öelda, et praeguse seisuga liiguvad riigid üldiselt ühes suunas.

Peaaegu kõik Euroopa riigid lähtuvad oma tegevussuundades ettenähtud algatuste puhul riigi üldisest narkoennetusstrateegiast või tegevuskavast. Praegu rakendatavate tegevussuundade süvaanalüüs on näidanud, et tugev tendents on strateegiate laiendamine nii, et need hõlmaksid nii seadusega lubatud sõltuvust tekitavaid aineid, nagu alkohol, tubakas ja ravimid, kui ka keelatud narkootikume ⁽¹⁾. Rohkem kui kahe kolmandiku vaadeldud riikide uimastialastes tegevussuundades on nimetatud eraldi mõlemat liiki aineid või on poliitika-dokumentidesse lisatud viited seaduslikele ainetele seoses ennetustöö ja raviga. Selline areng on äärmiselt ajakohane, sest mitme seadusliku ja ebaseadusliku aine samaaegne tarbimine (mitme uimasti segatarbimine) tõuseb Euroopa uimastikultuuris järjest rohkem esile.

Praegu seisab EMCDDA silmitsi vajadusega jälgida tunduvalt rohkem eri aineid kui kümme aastat tagasi. Raviasutused peavad toime tulema järjest erinevamate ergutite ja uimastite samaaegse tarbimisega seotud probleemidega ning olemasolevad andmed näitavad, et levinud on uimasti- ja alkoholiprobleemide koosinemine. Käesoleva aasta aruande läbivaks teemaks on üha kasvav vajadus töötada välja asjakohaseid tegevussuundi ja algatusi tänapäeva keeruliste ja mitmekülgsete uimastiprobleemidega tegelemiseks. Mitme uimasti samaaegse tarbimise jälgimine on raske probleem, sest uimastitarbimise jälgimise süsteemid keskenduvad tavaliselt ühe kindla aine tarbimisele. Kui me soovime lahendada üha suureneva hulga inimeste vajadusi, kelle probleemid on tingitud mitme uimasti samaaegsest tarimisest, peame edasises tegevuses pöörama erilist tähelepanu uute meetodite väljatöötamisele sellise uimastitarbimise mõistmiseks.

Lisaks hetkeolukorra jälgimisele on üks tähtsamatest ülesannetest olla valvel uute uimastite suhtes ja ennetada tulevasi ohte rahvatervisele. On tõenäoline, et uimastitarbimise uued viisid ilmnevad kõigepealt üksikjuhtumite puhul, väikestes rühmades või teatud kindlates piirkondades või sotsiaalsetes tingimustes. Meie eesmärk on saada kiiresti jälile uutele ainetele ja tekkivatele suundumustele ning avastada need enne, kui need jõuavad saada raskeks probleemiks.

2005. aastal teatati EMCDDA-le ja Europolile eelhoiatussüsteemi kaudu ⁽²⁾ ametlikult esmakordselt 14 uuest psühhoaktiivsest aineist. Märkimisväärne suundumus oli seejuures uue aine mCPP ehk 1-(3-klorofenüül)piperasiini ilmumine ja kiire levik, mida liikmesriigid tuvastasid ulatuslikumalt kui ühtki teist uut psühhoaktiivset ainet alates jälgimissüsteemi kasutuselevõtust 1997. aastal.

ET — AVALDAMISKEELD: kuni 23.11.2006 kl 11.00 Kesk-Euroopa/Brüsseli aja järgi

Aastaga on mCPP ilmunud Euroopa Liidu 20 liikmesriigi, Rumeenia ja Norra turule ning seda reklaamitakse tihti kui *ecstasy* uut liiki. See näitab, et ebaseaduslike uimastite tootmisega seotud isikud otsivad pidevalt uusi kemikaale, mida võimalikele tarbijatele pakkuda. Varajase hoiatamise süsteem on oluline mehhanism sekkumaks protsessi, mille käigus satub kasu lõigata soovivate inimeste tõttu ohtu noorte eurooplaste tervis.

2005. aastal käivitas EMCDDA ka pilootprojekti E-POD (*European Perspectives on Drugs*, „Euroopa vaatenurgad uimastite küsimuses“), mis on mõeldud Euroopa uute uimastisuumundumuste avastamiseks, jälgimiseks ja mõistmiseks⁽³⁾. Esimene nimetatud projekti käigus koostatud aruanne⁽⁴⁾ tõi ilmsiks, et hallutsinogeensete (maagiliste) seente kättesaadavus ja tarbimine on alates 1990. aastatest tunduvalt suurenenud. Keskendudes kindlatele ainetele, toimib E-POD uute ja populaarsete uimastite üleeuroopalise radarina ning aitab riikidel võtta kiiresti nende tarbimise ja sellega seotud terviseriskide suhtes tarvitusele vastumeetmeid.

Lõpetuseks veel metamfetamiinist – uimastist, mis on seotud raskete rahvatervise probleemidega kogu maailmas. Euroopas piirnevad nimetatud uimastiga seotud probleemid endiselt mõne üksiku riigiga, kuid eelmisel aastal teatas metamfetamiini konfiskeerimistest endisest rohkem Euroopa Liidu riike, mis näitab selgelt, et enim ohustatud rahvastikurühmi on vaja intensiivsemalt jälgida.

Siinkohal on asjakohane mainida ka Euroopa Komisjoni 2005. aasta ettepanekut kujundada ümber EMCDDA põhiülesanne, et see oleks vastavuses uute väljakutsetega. Ülevaadatud määruses öeldakse muuhulgas, et seirekeskus peab võtma arvesse uusi uimastite tarbimise viise, eriti mitme uimasti samaaegset tarbimist, sealhulgas seaduslike ja ebaseaduslike psühhoaktiivsete ainete segatarbimist.

Kogu maailmas arutatakse uimastiprobleemi, vaieldes palju vajaduse üle tasakaalustatud ja faktipõhise lähenemisviisi järele. Euroopas on see ehk rohkem kui kusagil mujal jõudnud tühipaljast jutust kaugemale. Euroopa Liidu uus uimastistrateegia ja esimene tegevuskava põhinevad riikide ühisel seisukohal, et vähendada tuleb nii pakkumist kui ka nõudlust. Samuti ollakse nõus, et tähtis on teabevahetus ja hea tava levitamine ning et raskete otsuste langetamisel tegevuste valimisel, mis oleksid kodanikele kõige paremad, on vaja juhinduda teaduslikest tõenditest. Euroopa Komisjon hindab EMCDDA toetusel praegusi tegevuskavu just seda tüüpi tõendite põhjal.

Euroopa Liidu narkoennetusstrateegiad ja tegevuskavad on aastate jooksul aidanud elavdada riiklike ametivõimude tööd ja andnud lisandväärtust siseriiklikele tegevussuundadele, mille tulemusena on Euroopa hääl uimastite küsimuses tugevam ja ühtsem. EMCDDA eesmärk on toetada asjatundlikku poliitikakujundamist, pakkudes objektiivset ja teaduslikult täpset analüüsi teabe kohta, mis on kättesaadav uimastiprobleemi olukorra kohta Euroopas.

Probleemid, mida uimastite tarbimine põhjustab Euroopa elanikele, nende perekondadele ja ühiskonnale, on sünged. Optimismiks annab põhjust aga asjaolu, et nüüdseks Euroopas mitte ainult ei mõisteta uimastiprobleemi paremini kui kunagi varem, vaid selles küsimuses on olemas ka ratsionaalsem, avatum ja teadlikum dialoog.

(1) Valikteema: „European drug policies: extended beyond illicit drugs?“ <http://issues06.emcdda.europa.eu>

(2) Kasutusel vastavalt nõukogu 10. mai 2005. aasta otsusele 2005/387/JSK uusi psühhoaktiivseid aineid käsitleva teabe vahetuse, riski hindamise ja kontrolli kohta (ELT L 127, 20.5.2005). Vt ka <http://www.emcdda.europa.eu/?nnodeID=17869>

(3) Algatatud Euroopa narkootikumidealase tegevuskava (2005–2008) raames, mis seab eesmärgiks täpse teabe saamise uimastitarbimise ja -turgude uutest arengutest ja seostest.

(4) „Hallucinogenic mushrooms: an emerging trend case study“ <http://www.emcdda.europa.eu/?nnodeid=7079>